

Datum

2026-05-27

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

FSN-2026-2856

Yttrande

Till

Socialstyrelsen

Remiss av författningar om bostad med särskild service enligt LSS

4.1.10777/2026

Funktionsstödsnämnden lämnar följande yttrande å Malmö stads vägnar.

Sammanfattning

Malmö stad ställer sig i huvudsak positiv till båda de föreslagna föreskrifterna och bedömer att de stärker kvalitet, rättssäkerhet, trygghet, säkerhet och möjligheten att leva som andra. Malmö stad anser att delar av förslagen kommer att innebära betydande ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för kommunen samt framför särskilda synpunkter kring vissa områden i förslagen.

Yttrande

Malmö stad ställer sig i huvudsak positiv till båda de föreslagna föreskrifterna och bedömer att de stärker kvalitet, rättssäkerhet, trygghet, säkerhet och möjligheten att leva som andra. De föreslagna föreskrifterna ger en tydligare bild av vad som menas med och vad som ingår i insatserna bostad med särskild service för vuxna respektive för barn eller ungdomar. Malmö stad anser att det är bra att chefens respektive medarbetarnas kompetenser tydliggörs samt att sekretessbestämmelser beaktas. Samtidigt anser Malmö stad att delar av förslagen, framför allt kring bostadens utformning och kompetens i verksamheterna, innebär betydande ekonomiska och organisatoriska konsekvenser som behöver beaktas vid införande.

Malmö stad yttrar sig vidare avseende de områden i förslagen där kommunen har särskilda synpunkter. Dispositionen följer i detta avseende respektive förslag till föreskrift, var för sig.

Yttrandet avslutas med Malmö stads samlade synpunkter kring kvalitetsmässiga och ekonomiska konsekvenser av de två föreslagna föreskrifterna.

Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS

Allmänt:

Malmö stad anser att ett ytterligare förtydligande behövs för att stärka rättssäkerheten och bidra till mer likvärdiga bedömningar nationellt, exempelvis genom krav på planering för övergång, samordning mellan huvudmän och uppföljning efter avslutad insats.

1 kap. 2 §: Begreppsförklaringar

Malmö stad anser att det är bra med begreppsförklaringar för de olika boendeformerna, men efterfrågar en tydligare beskrivning av servicebostad. I förslaget anges att det i servicebostad ska finnas tillgång till ”gemensam service” och det är otydligt om detta innebär att det kan eller att det ska finnas gemensamhetsutrymme. Detta är otydligt i rättspraxis, vilket Malmö stad anser påkallar ett förtydligande i föreskrifterna.

3 kap. 1 § och 5 §: Bostadens utformning

Malmö stad anser att det i de föreslagna allmänna råden inte tydligt framgår vad som avses med ”nära anslutning” till andra boendeformer. Föreskrifterna bör kompletteras med vägledning om hur begreppet ska tolkas utifrån lokala geografiska och demografiska förutsättningar samt hur befintliga bostäder ska kunna omfattas genom successiv anpassning. Malmö stad vill särskilt framhålla att Malmö är befolkningsmässigt Sveriges tredje största stad men sett till landytan är 258 kommuner större än Malmö. Detta gör Malmö till en av Sveriges minsta kommuner till ytan och därtill utgör jordbruksmark som är av nationell betydelse 30% av Malmös totala landyta. Mot denna bakgrund riskerar en alltför strikt tolkning av begreppet ”nära anslutning” att begränsa möjligheterna att skapa småskaliga och individanpassade boendelösningar. Malmö stad anser därför att föreskrifterna bör möjliggöra flexibilitet med hänsyn till kommunernas skilda strukturella förutsättningar.

Förslaget från Socialstyrelsen gällande övre gräns för antalet boende i gruppboendestad utgör ingen skillnad från dagens allmänna råd och som Malmö stad genom bland annat funktionsstödsnämndens funktionsprogram följer vid planering av nya gruppboendestäder. Malmö stad är positiva till att den undre gränsen om tre boende tas bort.

Malmö stad vill även framhålla behovet av att föreskrifterna möjliggör boendeformer som svarar mot en åldrande befolkning, även för personer som omfattas av LSS.

Enligt socialtjänstlagen ska kommuner erbjuda särskilda boendeformer för äldre personer med behov av stöd och omsorg. På motsvarande sätt bör äldre personer med LSS-insatser ges möjlighet att välja boendeformer som erbjuder ökad trygghet, gemenskap och anpassat stöd utifrån åldrandets förutsättningar.

Malmö stad bedömer att särskilda boendelösningar för äldre personer inom LSS kan stärka möjligheterna att leva som andra och möta behov som kan vara svåra att tillgodose i åldersblandade boenden. Föreskrifterna bör därför utformas så att de möjliggör en utveckling av boendeformer som svarar mot målgruppens förändrade behov över livsloppet samtidigt som goda levnadsvillkor bibehålls.

4 kap. 4 §: Omvårdnad i bostaden

Malmö stad anser att det finns otydlighet avseende punkt 7. Den handlar om stöd och hjälp med att ”få kontakt med och hjälp att besöka hälso- och sjukvården och tandvården”. Malmö stad anser att det är oklart hur långt boendepersonalens ansvar sträcker sig avseende till exempel att ta kontakt för att boka läkarbesök i de fall den enskilde har god man. Det är också oklart vem som är huvudansvarig för omvårdnaden när den enskilde befinner sig i en annan huvudmans lokaler, till exempel på sjukhus. Det kan idag uppstå problem i gränsdragningen vad gäller ansvarsfördelningen, framför allt när det handlar om personer som har mer omfattande behov kring sin kommunikation och/eller omvårdnad och tillsyn, där kunskap om personen är viktig. Med föreslagen bestämmelse anser Malmö stad att det uppstår utrymme att tolka boendepersonalens omvårdnadsansvar som långtgående och att det skulle kunna uppstå situationer där boendepersonalens ansvar blir otydligt gentemot hälso- och sjukvårdens ansvar. Därför anser Malmö stad att det är viktigt att detta ansvar förtydligas, så att det framgår var och när boendepersonalens ansvar slutar och hälso- och sjukvårdens ansvar tar vid.

I punkt 8 saknar Malmö stad ”förebygga ohälsa”. Malmö stad anser att omvårdnadsbegreppet även bör inkludera hälsofrämjande och förebyggande insatser för att stärka den enskildes långsiktiga hälsa och livskvalitet.

4 kap. 8 §: Egenvård

Malmö stad anser att det är bra att det införs en bestämmelse kring egenvård i föreskrifterna för vuxna. Dock motsätter sig Malmö stad Socialstyrelsens resonemang i konsekvensutredningen kring att det kan vara en annan vårdgivare än den som beslutat om egenvården av den enskilda som kontaktas om personalen inte kan hjälpa till med egenvård på ett säkert sätt. Formuleringen i förslaget till bestämmelse är att den som förestår verksamheten omedelbart ska kontakta ”den vårdgivare som ansvarar för hälso- och sjukvården eller tandvården av den enskilde”, vilket enligt Socialstyrelsens resonemang till exempel kan vara primärvården även i de fall slutenvården har beslutat om egenvården. Malmö stad vill här betona att den hälso- och sjukvårdspersonal som

beslutar om egenvård också är den som ska tillgodose kontinuitet och tillgänglighet för frågor och behov från den som ger hjälp med egenvården. Om egenvård har beslutats av en vårdgivare som inte kan ta det fulla ansvaret, behöver ny bedömning göras av den vårdgivare som har det sammanhållna patientansvaret, kring om uppgiften kan utföras som egenvård eller ej. Malmö stad vill i sammanhanget tillägga att i akuta fall med risk för liv och hälsa behöver givetvis alltid den hälso- och sjukvård som snabbast finns tillgänglig kontaktas.

I konsekvensutredningen finns även ett resonemang om att reglering skulle kunna bidra till att egenvård används i betydligt större utsträckning i LSS-bostäder för vuxna, i linje med intentionen att personer inom LSS ska kunna leva så självständigt som möjligt. Malmö stad är positiv till att föreskrifter ger stöd kring hjälp med egenvård, men vill också framhålla att egenvård inte bör vara ett självändamål. Varje egenvårdsbedömning är individuell och ska innefatta bedömning kring hälso- och sjukvårdsuppgiftens art och komplexitet, den enskildes förutsättningar och önskemål att medverka samt utförarens förutsättningar. När en uppgift utförs som hälso- och sjukvård, omfattas den enskilde av åtföljande lagstiftning och skydd inom hälso- och sjukvårdens område. Malmö stad anser att detta är en fråga om god, säker och jämlik vård och att patientsäkerheten inte får riskeras genom en överdriven användning av egenvård. Malmö stad anser att det i detta fall inte finns en motsättning gentemot intentionen om självständighet. Malmö stad anser därför att Socialstyrelsen bör förtydliga att egenvård inte får användas som ett sätt att överföra ansvar till kommunal verksamhet utan tillräckliga förutsättningar och stöd.

5 kap. 5 §: Den som förestår verksamheten

Malmö stad anser att det är bra att kompetenskrav för chef förtydligas, men kan se problem med den praktiska tillämpningen av det subjektiva begreppet ”personlig lämplighet”.

5 kap. 7 §: Övrig personal

Malmö stad anser att det är bra att kompetenskrav för medarbetare förtydligas och att kompetensen stödpedagog framhålls i förslaget.

6 kap. 2 §: Uppföljning av insats

Malmö stad är positiv till förslaget om ny bestämmelse rörande uppföljning av insats, men ser behov av att uppföljningens frekvens preciseras tydligare.

Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS

Allmänt:

Malmö stad anser att formuleringen ”han eller hon” inte är inkluderande eftersom inte alla personer identifierar sig som ”han” eller ”hon”. Malmö stad anser därför att könsneutrala formuleringar bör användas konsekvent genom hela föreskriften.

Malmö stad anser att föreskrifterna konsekvent ska tillämpa formuleringen ”vårdnadshavare/ställföreträdande”.

Malmö stad saknar bestämmelse om vilka avgifter kommunen har rätt att ta ut från vårdnadshavare i form av underhållsstöd enligt LSS 20 § och vad kommunen ska stå för.

Malmö stad saknar även beskrivning av boendeformen bostad med särskild service i form av familjehem som också finns som val av verkställighet enligt LSS 9 §. Malmö stad anser att även denna boendeform bör omfattas av vägledning och kvalitetskrav.

3 kap. 1 §: Bostadens utformning

Malmö stad är positiv till att bestämmelsen har förtydligats.

I de föreslagna allmänna råden står bland annat att bostaden bör utformas så att den stimulerar till lek och rekreation. Malmö stad anser att det även bör finnas en formulering om utvecklande/lärande miljö.

Malmö stad anser att det i de föreslagna allmänna råden inte tydligt framgår vad som avses med ”nära anslutning” till andra boendeformer och hur kraven ska tillämpas för redan befintliga bostäder.

Malmö stad anser det är bra att föreslagna allmänna råd anger att det i bostaden bör bo två till fyra barn och ungdomar. Det är också bra att det framgår att barn och ungdomar som väsentligt skiljer sig åt i ålder och mognad inte bör bo tillsammans.

4 kap 5 §: Omvårdnad

Bestämmelserna är inte förändrade i sak och Malmö stad anser att beskrivningen är bra, att den har med väsentliga perspektiv och utgår från barnets bästa.

I punkt 5 (göra läxor, leka och ägna sig åt intressen) anser Malmö stad dock att ”gå i skolan” bör läggas till. Malmö stad saknar också förebyggande av ohälsa samt främjande av hälsa i punktlistan.

4 kap. 8 §: Polisanmälan och skydd

Malmö stad anser att en skrivning kring orosanmälan bör finnas med för att tydliggöra verksamhetens ansvar enligt socialtjänstlagen och stärka barns skydd.

4 kap 10 §: Hälsa

Malmö stad anser att det är oklart vem som är huvudansvarig för omvårdnaden när barn eller ungdomar befinner sig i en annan huvudmans lokaler, till exempel på sjukhus. Det kan idag uppstå problem i gränsdragningen vad gäller ansvarsfördelningen, framför allt när det handlar om barn och ungdomar som har mer omfattande behov kring sin kommunikation och/eller omvårdnad och tillsyn, där kunskap om personen är viktig. Med föreslagen bestämmelse anser Malmö stad att det uppstår utrymme att tolka boendepersonalens omvårdnadsansvar som långtgående och att det skulle kunna uppstå situationer där boendepersonalens ansvar blir otydligt gentemot hälso- och sjukvårdens ansvar. Därför anser Malmö stad att det är viktigt att detta ansvar förtydligas, så att det framgår var och när boendepersonalens ansvar slutar och hälso- och sjukvårdens ansvar tar vid.

4 kap. 12 §: Egenvård

Malmö stad anser att det är bra att bestämmelsen kring egenvård förtydligas i föreskrifterna. Dock motsätter sig Malmö stad Socialstyrelsens resonemang i konsekvensutredningen kring att det kan vara en annan vårdgivare än den som beslutat om egenvården av den enskilde som kontaktas om personalen inte kan hjälpa till med egenvård på ett säkert sätt. Formuleringen i förslaget till bestämmelse är att den som förestår verksamheten ”omedelbart ska kontakta den vårdgivare som ansvarar för hälso- och sjukvården eller tandvården av barnet eller ungdomen”, vilket enligt Socialstyrelsens resonemang till exempel kan vara primärvården även i de fall slutenvården har beslutat om egenvården. Malmö stad vill här betona att den hälso- och sjukvårdspersonal som beslutar om egenvård också är den som ska tillgodose kontinuitet och tillgänglighet för frågor och behov från den som ger hjälp med egenvården. Om egenvård har beslutats av en vårdgivare som inte kan ta det fulla ansvaret, behöver ny bedömning göras av den vårdgivare som har det sammanhållna patientansvaret, kring om uppgiften kan utföras som egenvård eller ej. Malmö stad vill i sammanhanget tillägga att i akuta fall med risk för liv och hälsa behöver givetvis alltid den hälso- och sjukvård som snabbast finns tillgänglig kontaktas.

5 kap. 4 §: Den som förestår verksamheten

Malmö stad anser att det är bra att kompetenskrav för chef förtydligas, men kan se problem med den praktiska tillämpningen av det subjektiva begreppet ”personlig lämplighet”.

5 kap. 6 §: Övrig personal

Malmö stad anser att det är bra att kompetenskrav för medarbetare förtydligas och att kompetensen stödpedagog framhålls i förslaget.

6 kap. 1 §: Uppföljning

Malmö stad är positiv till förslaget om ny bestämmelse rörande uppföljning av insats, men ser behov av att uppföljningens frekvens preciseras tydligare.

Kvalitativa konsekvenser av båda förslagen

Malmö stad bedömer att förslagen bidrar till ökad individualisering och delaktighet, stärkt kvalitet i omvårdnad och bemötande samt minskad risk för otillåtna begränsningsåtgärder. Tydligare krav på kompetens, bemanning och arbetssätt bedöms tillsammans höja kvaliteten i verksamheten.

Socialstyrelsen bedömer i sin konsekvensutredning att förslagen ger utrymme för flexibilitet och behovsanpassade lösningar. Malmö stad instämmer i behovet av flexibilitet. Gällande bostäders geografiska placering vill Malmö stad till exempel påpeka att det behöver beaktas att vissa personer har behov av en mer anpassad och lugn boendemiljö, exempelvis mer naturnära. Tillämpningen av föreskrifterna behöver kunna möta många olika individuella behov samtidigt som föreskrifterna bör möjliggöra flexibilitet med hänsyn till kommunernas skilda strukturella förutsättningar.

Ekonomiska konsekvenser av båda förslagen

Förslagen innebär krav på kompetenshöjning och ökad andel medarbetare med eftergymnasial utbildning. Malmö stad anser att förslagen kommer att påverka kompetensförsörjningen och hela arbetsmarknaden inom LSS-området. Malmö stad ser att förslagen medför ökade kostnader för rekrytering, fortbildning av befintlig personal samt högre lönenivåer, och de ekonomiska effekterna blir särskilt påtagliga i verksamheter med låg andel medarbetare med eftergymnasial utbildning.

Vidare innebär förslagen en förändrad boendestruktur, med mindre bostäder och minskad samlokalisering. Malmö stad ser att detta medför ökade lokalkostnader och minskade möjligheter till samordning. Mindre och mer geografiskt spridda verksamheter innebär försämrade förutsättningar för effektiv bemanning. Möjligheterna att samordna personal mellan verksamheter kan minska, vilket ökar sårbarheten vid personals frånvaro och leder till högre personalkostnader per verksamhet. Malmö stad anser att småskalighet måste kunna kombineras med en hållbar bemanning exempelvis genom flexibla organisatoriska lösningar, digitalt stöd och möjlighet till viss samordning mellan närliggande verksamheter vilket är en förutsättning för att kunna tillgodose brukarens självbestämmande och delaktighet.

Socialstyrelsen bedömer i sin konsekvensutredning att de kostnadsrämsiga konsekvenserna är proportionerliga till mål och syfte, och att det finns risk för fortsatta kvalitetsbrister om inget görs. Malmö stad bedömer att de sammantagna kostnadsökningarna kan bli betydande och hade önskat att Socialstyrelsen framförde en konkret finansieringsplan eller ersättningsmodell avseende de ökade kraven i förslagen, eftersom underfinansiering i sig riskerar att skapa kvalitetsbrister.

Malmö stad anser att de förändringar som föreslås innebär långsiktiga strukturella konsekvenser för berörda verksamheter. För att uppnå intentionerna i föreskrifterna krävs ett långsiktigt perspektiv i såväl planering som resursfördelning, samt rimliga förutsättningar för en successiv omställning över tid. Malmö stad bedömer att en anpassning utifrån de föreslagna föreskrifterna kommer att omfatta en period av fem till tio år.

Ordförande Roko Kursar

Ansvarig utredare Moana Zillén

Reservationer och särskilda yttranden

Malin Ahlström (M), Lise-Lott Douhane (M), Joakim Larsson (M) reserverar sig mot beslutet. (se Bilaga 3)

Madeleine Håkansson (V) och Marcus Falk (V) reserverar sig mot beslutet. (se Bilaga 4)

Uno Hansson (SD) och Stefan Claesson (SD) reserverar sig mot beslutet. (Muntlig reservation)